

SAMFELAG & POLITIKKUR

Hogni Hoydal, landsstýrismaður:

Sjálvstýrissamtyktin hongur væl saman

Sjálvt um vit fáa eina nýggja búskapar-kreppu í Føroyum, hongur sjálvstýris-samtyktin saman, bert útreiðslurnar hjá landskassanum ikki vaksa. Heldur bú-skaparvøksturin fram, kunnu vit eisini økja útreiðslurnar, staðfestir Hogni Hoydal, landsstýris-maður

SJÁLVTÝRIS-SAMTYKTIN

John Johannessen

Tað liggur eitt langt og drúgt fyrireikingararbeiði aftan fyri samtyktina um sjálvstýri Føroya fólks.

Hetta staðfestir Hogni Hoydal, landsstýrismaður í sjálvstýrismálum, og visir aftur pástandunum frá Kára Petersen, búskaparfrøðingi, um at hendan koyriætlan fram móti sjálvberandi bú-skapi og føroyskum full-veldi ikki hongur saman.

Kári Petersen gjørdi í Sosialinum í gjár greitt, at rakstrarútreiðslur lands-kassans als ikki mugu øk-jast komandi árin, skulu vit hava ein sjálvberandi bú-skap innan 2015. Sam-

stundis vísti hann á, at rakstrarútreiðslurnar eru øktar fimm prosent um árið seinastu trý árinu undir sit-andi samgongu.

Skeivur logikkur

Landsstýrismaðurin sjálv-stýrismálum er tó alt annað enn samdur við búskapar-frøðinginum.

– Um ein búskaparfrøð-ingur nú sigur, at vit ongan-tíð skulu kunna klára okk-um uttan danskan studning, kann tað ikki vera eitt bú-skaparligt úttalisi, men eitt politiskt, sum gongur út frá, at vit fáa studning í allar ævir. Hansara útrokningar byggja jú á, at inntøkurnar steðga upp, meðan útreið-slurnar vaksa eins nógv. Og tá kann einki land klára eina tillaging, sigur Hogni Hoydal.

Hogni Hoydal heldur, at útrokningarnar hjá Kára Petersen minna eitt sindur um Erasmus Montanus log-ikk. Tað var hann, ið segði: »Ein steinur kann ikki flúgva. Kona mín kann ikki flúgva. Also er kona mín ein steinur.«

– Í útrokningunum hjá Kára Petersen verður sagt. Vit klára okkum ikki uttan blokkstuðul. Vit minka blokkstuðulin og klára ikki at tillaga okkum. Altso

klára vit okkum ikki uttan blokkstuðul, samanber Hogni Hoydal.

Landsstýrismaðurin visir í hesum sambandi á, at tað ber til at gera júst somu ú-rokningar, sum Kári Peter-sen hevur gjort um sjálv-stýrissporkotið, fyri eitt og hvørt samfelag. Hann hugs-ar eitt dømi, har inntøk-urnar hjá Danmark minka. Men samstundis klára danir ikki at minka meira um út-

reiðslurnar. Tiskil hongur tað ikki saman, og Dan-mark má taka lán ella fara á heysin.

Nógv forarbeiði

Kári Petersen, búskapar-frøðingur, segði í Sosialin-um í gjár, at sitandi lands-stýri, sum áður hevur gjort

Hogni Hoydal, landsstýrismaður, afturvísir pástandinum hjá Kára Petersen, búskaparfrøðingi, um at sjálvstýrissamtyktin ikki hongur saman. Tað snýr seg bara um, hvørt vit hava álit á, at búskapurin veksur, ella um vit halda, at hann fer at standa í stað, sigur Hogni Hoydal

kunningarherferðir um full-veldisætlanina, higtartil ikki hevur viljað, dugað ella tor-að at gjort eina útrokning av, hvørjar fylgjur nýggja fullveldisætlanin fer at fáa og leggja ætlanina fyri Fø-roya fól. Tí hevur hann av sinum eintingum gjort sær tann ómak at gera slíka út-rokning.

Men heldur ikki hesum er Hogni Hoydal samdur við. – Landsstýrið hevur gjort alt sítt forarbeiði nú í trý ár við grundarlag í arbeiðin-um hjá einum stórum tali av føroyskum búskapar-frøðingum. Samtyktin á løtgingi byggir á hetta for-arbeiðið, sum er væl og virðiliga upplýst kring alt Føroya land, sigur Hogni Hoydal.

Landsstýrismaðurin í sjálvstýrismálum visir eisi-ni á, at tilmálini í Hvítu-bók eru fylgd. Hvítabók sigur, at neyðugt er við einki tillagingartíð, har ríkin verður ein varin og ábyrgd-arfullur figgar- og búskap-arpolitikkur. Tað krevur, at landskassin ikki brúkar meira pening, enn búskap-arvøksturin annars loyvir. Altso, at almennu útreiðsl-urnar ikki vaksa eins skjótt og búskapurin sum heild veksur. Harvið verður ein

partur av búskaparvøksttrin-um brúktur til at viga upp fyri minkandi blokkstuðuli.

– Hetta hava vit eisini gjort hesi seinastu trý árin. Búskaparvøksturin hevur verið sera stórus, men landskassauitreiðslurnar eru ikki vaksnar eins nógv, og er tí eitt stórt yvirskot. Hetta yvirskot er tó enn ikki eins stórt og blokk-stuðulin, visir Hogni Hoydal á.

Løtgingið hevur í sjálv-stýrissamtyktini samtykt, at blokkstuðulin skal burtur, og at tað, sum eftir er, verður sett í Búskapargrunnin, sum síðani rindar lands-kassanum eina rimiliga skiftistíð við minkandi gjøldum.

Tvær metingar

Og hvussu hevta mál kann røkkast, hevur landsstýrið gjort sínar metingar av.

Tá uppskotið um sjálv-stýri Føroya fólks varð við-gjört í uttanlandsnevndini, gjørdi landsstýrið tvær metingar av gongdini.

Onnur metingin byggir á, at vit komandi árinu fáa eina kreppu, har búskap-arvøksturin fellur, og síðani veksur búskapurin minni, enn hann søguliga hevur gjort frá 1962 til 1998.

Hin metingin byggir á, at búskaparvøksturin heldur fram eina tíð afturat.

– Eftir fyrru metingini verður kravið, at lands-kassauitreiðslurnar ikki vaksa. So hongur tað heila saman. Meðan tað eftir seinnu metingini eisini verður rúm fyri vøstri í al-mennu útreiðslunum, ger Hogni Hoydal greitt.

Í hesum sambandi spyrja vit Hogni Hoydal, um tað so verður rúm fyri stóru íløgnum, sum til domis nýggjum suðuroyrskipi, nýggjum landssjúkrahúsi og øðrum, sum samgongan hevur lovað.

– Íløgætlanirnar hjá landsstýrinum byggja ikki á ein vaksandi búskap. Bæði suðuroyrskip, Lands-sjúkrahús og annað, sum landsstýrið hevur raðfest, byggir á ein íløgukarm, sum ikki veksur, ger Hogni Hoydal greitt.

– Samanumtikið snýr alt seg um, hvørt vit hava álit á, at føroyski búskapurin eisini frameftir fer at vaksa eins nógv og hann hevur gjort í miðal frá 1962 til 1998. Ella vit halda, at fø-royski búskapurin fer at standa í stað, so er bert eitt at gera hjá teimum, sum koma við slíkum hugburði. Tað er at fara til Danmarkar at biðja um meira pengar, fyri at halda støðið í Føroy-um, sigur Hogni Hoydal.

SAMFELAG & POLITIKKUR

Kravsgreining viðv. tillaging av landskassanum

Tillaging er framd, tá ið RL-útsið áðrenn heildar- ella skiftiveiting er í jøvni við 1 apríl 01

Landskassin	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Skattir, avgjeld oa.	2.465	2.622	2.916	2.949	3.008	3.068	3.101	3.318	3.451	3.589	3.733	3.882	4.037	4.199	4.367	4.541	4.723
Rentuútreiðslur	213	205	252	238	224	212	202	196	189	183	177	172	167	162	160	159	157
Rentuinntøkur og DNB	87	117	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85
Útløng frá Fíggjargrunni	65	81	66	67	69	70	71	73	74	76	77	79	80	82	84	85	87
Heildarveiting	959	982	700	650	600	580	500	450	400	350	300	250	200	150	100	50	0
Skiftiveiting frá Búskapargrunni	3.362	3.650	3.434	3.513	3.538	3.561	3.645	3.730	3.821	3.917	4.018	4.236	4.354	4.475	4.603	4.738	
Inntøkur tilsammans (€20)	2.584	2.860	2.917	2.976	3.035	3.096	3.158	3.221	3.311	3.404	3.499	3.597	3.698	3.801	3.908	4.017	4.130
Rakstrarútreiðslur			88	88	93	93	93	168	171	176	183	191	197	263	274	284	296
Yvirkøtur	176	198	207	215	225	234	244	255	266	277	289	302	315	328	342	357	372
Løgútreiðslur			700	650	600	580	500	450	400	350	300	250	200	150	100	50	0
Útreiðslur tilsammans (€1-10)	2.760	3.058	3.207	3.270	3.338	3.403	3.544	3.615	3.716	3.820	3.927	4.037	4.190	4.327	4.452	4.579	4.711
Rakstrar og lögútsið	602	592	227	243	199	158	100	115	104	96	90	86	85	27	23	24	26
RL-útsið 1 % av BTU			2,4%	2,4%	2,0%	1,5%	0,9%	1,0%	0,9%	0,8%	0,7%	0,7%	0,6%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
RL-útsið áðrenn skiftiveiting 1 % av BTU			4,5%	4,1%	3,9%	3,9%	3,7%	3,0%	2,5%	2,3%	1,7%	1,2%	0,8%	0,9%	0,5%	0,2%	0,2%

Búskapargrunnur Føroya	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Fíggjargrupp við áðrýgjan	1.000	950	988	842	784	724	660	593	523	449	371	290	154	62	15	16	
Rentuinntøkur (5% p.a.)	50	48	45	42	39	36	33	30	26	22	19	14	8	3	1		
Privatiseringar																	
Kovertreisingar																	
Heildarveiting			600	550	500	450	400	350	300	250	200	150	100	0	0	0	0
Skiftiveiting til landskassan			700	650	600	580	500	450	400	350	300	250	200	150	100	50	0
Fíggjargrupp við ársenda			950	898	842	784	724	660	593	523	449	371	290	154	62	15	16

Tjóðarútgáta og landskassaskuld	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tjóðarútgáta(BTU)	9.020	9.561	9.944	10.143	10.345	10.759	11.190	11.637	12.103	12.587	13.090	13.614	14.158	14.725	15.314	15.926
Tjóðarútgáta, vøksur nominelt 1 %	10,0%	6,0%	4,0%	2,0%	2,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
Inflátió	4,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Tjóðarútgáta, vøksur reelt 1 %	6,0%	4,0%	2,0%	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Útreiðsluvøksur 1 %		2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%
Brútskuld við ársak	3.973	3.730	3.530	3.372	3.212	3.157	3.053	2.966	2.780	2.694	2.608	2.515	2.424	2.335	2.245	2.156
Brútskuld 1 % av BTU (EU-regiur)	33,3%	29,0%	25,4%	23,0%	21,0%	19,3%	17,5%	15,9%	14,5%	13,2%	12,1%	11,0%	10,4%	9,8%	9,3%	8,8%

Fyritreytir: Stórt BTU-vøksurin seinnu árin verður í framskrivingini minkaður í einki 2 árum. Hendan kreppan (løgkingin)ur stendur við 12 ár. Hentli verður roknað við vøksri, í lögur um 1% lægri enn miðalvøksur fyri árin 1962-2000. Skatta- og avgjaldsinntøkur 2001-2016: Sami vøksur sum BTU

Innt. grunn: Heildarveiting uppá 600m í 2002, síðan minkandi við 50m áriga fram til 2012 Rakstrarútreiðslur 2001-2016: 2,3 % realkvøstur fýsta á, 4,3 % um inflátióin er roknað. Løgútreiðslur 2001-2016: 2,3% realkvøstur fýsta á, 4,3% um inflátióin er roknað.

Framskriving av landskassa og búskapargrunni

Scenario við framhaldandi stórum búskaparvøstri í 4 á; herftir vøksur = søguligur vøksur - %, Jónhann Ellesen 17. apr. 2001

Landskassin	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
(mli. kr.)																	
Skattir, avgjeld oa.	2.465	2.622	2.916	3.178	3.432	3.707	3.886	4.033	4.206	4.387	4.575	4.772	4.977	5.191	5.415	5.648	5.890
Rentuútreiðslur	213	205	252	238	218	194	163	138	115	93	73	56	40	26	17	11	7
Rentuinntøkur og DNB	87	117	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85
Útløng frá Fíggjargrunni	65	81	66	67	69	70	71	73	74	76	77	79	80	82	84	85	87
Heildarveiting	959	982															
Skiftiveiting frá Búskapargrunni	3.362	3.650	700	650	600	580	500	450	400	350	300	250	200	150	100	50	0
Inntøkur tilsammans (€20)	2.584	2.860	3.515	3.743	3.968	4.218	4.359	4.592	4.850	4.894	4.964	5.130	5.303	5.482	5.666	5.857	6.051
Rakstrarútreiðslur			2.983	3.111	3.245	3.385	3.530	3.682	3.840	4.005	4.178	4.357	4.545	4.740	4.944	5.156	5.378
Yvirkøtur			88	88	93	93	168	175	183	191	199	207	216	263	274	284	296
Løgútreiðslur	176	198	207	215	225	234	244	255	266	277	289	302	315	328	342	357	372
Útreiðslur tilsammans (€1-10)	2.760	3.058	3.277	3.415	3.593	3.712	3.942	4.112	4.289	4.473	4.666	4.866	5.075	5.331	5.560	5.797	6.046
Rakstrar og lögútsið	602	592	227	328	405	506	417	390	361	331	299	264	228	151	106	60	9
RL-útsið 1 % av BTU			2,4%	3,1%	3,5%	4,0%	3,2%	2,9%	2,5%	2,2%	1,9%	1,6%	1,4%	0,9%	0,6%	0,3%	0,0%
RL-útsið áðrenn skiftiveiting 1 % av BTU			4,7%	3,0%	1,7%	0,4%	0,6%	0,4%	0,3%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%

Búskapargrunnur Føroya																	
(mli. kr.)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
Fíggjargrupp við áðrýgjan	1.000	950	988	842	784	724	660	593	523	449	371	290	154	62	15		
Rentuinntøkur (5% p.a.)	50	48	45	42	39	36	33	30	26	22	19	14	8	3	1		
Privatiseringar																	
Køvtæknisnatur																	
Heildarvæling	800	550	500	450	400	350	300	250	200	150	100		0	0	0		
Sálavæling til landskassan	-700	-650	-600	-550	-500	-450	-400	-350	-300	-250	-200	-150	-100	-50	0		
Fíggarjarnir við árenda	950	898	842	784	724	660	593	523	449	371	290	154	62	15	16		